

Јелена Љ. Спасић¹
Факултет педагошких наука
Универзитета у Крагујевцу
Јагодина

РЕЛАТИВНЕ КЛАУЗЕ У НОВИНСКОЈ ВЕСТИ И НОВИНСКОМ ИЗВЕШТАЈУ

Циљ истраживања је утврђивање улоге релативних клауза у информативној структури зависносложене реченице у тексту новинске вести и новинског извештаја. При анализи су коришћене функционалностилистичка, лингвостилистичка и компаративностилистичка метода. У раду² су издвојени најзаступљенији синтаксичко-семантички модели релативних клауза у корпусу новинских вести и новинских извештаја објављених у српској штампи током једне деценије. Пошто је текст новинског извештаја разрађенији и комплекснији у погледу преношења информација, неки типови релативних клауза се издвајају као диференцијална карактеристика новинског извештаја у односу на новинску вест.

Кључне речи: стилистика, публицистички функционални стил, релативне клаузе, новинска вест, новински извештај

1. УВОД

Новинска вест и новински извештај су фактографски новински текстови, у којима се извештава о догађајима и појединцима издвојеним из мноштва сличних ентитета и смештеним у границе места и времена. Вест и извештај захтевају прецизно одређење предмета извештавања, ограничавање референтног опсега, па је зато употреба релативних клауза у тексту новинске вести и новинског извештаја релевантна тема проучавања.

Вест је дефинисана као новински жанр у ком преовлађују просте или просте проширене реченице, без дужих уметнутих делова (Бјелица 1983: 15). Констатацију да је за текст вести карактеристична кратка, једноставна реченица (Рајнвајн 1988: 188) оповргли смо у оквиру ширег истраживања³.

1 jelenaspasic2410@gmail.com

2 Рад је написан у оквиру научног пројекта 178014 *Динамика структуре савремене српске језика*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

3 „Просте реченице чине тек четвртину свих реченица корпуса новинске вести сачињеног за потребе квантитативне анализе. Сложене реченице у новинској вести чине независносложене реченице (27% свих сложених реченица), зависносложене реченице у којима постоји једна зависна клауза (29%), вишеструко зависне реченице (14%) и реченице у којима постоји и однос координације и однос субординације (30%).” (Спасић 2016: 203).

У савременој страниј журналистичкој литератури извештај се углавном издваја као посебан информативни жанр (Волни-Зможињски, Козил 2013: 11; Де Мело 2016: 49). Извештај од вести разликује не само „проширеност” информације и дужина текста, већ и разрађеност текста извештаја, приказивање детаља догађаја, смештање догађаја у шири контекст, што резултира низом диференцијалних лексичких, синтаксичких и стилистичких карактеристика (Спасић 2017).

Предмет проучавања у овом раду је употреба релативних клауза у тексту новинске вести и новинског извештаја. Истраживање има за циљ да покаже које се врсте релативних реченица издвајају својом фреквентношћу и која је њихова улога у изградњи зависносложене реченице новинске вести и новинског извештаја, с посебним освртом на њихову информативност. Основни методолошки приступ теми је квалитативно-стилистички, а примарне методе у раду су функционално-стилистичка и лингвостилистичка метода. За синтаксичко-семантички опис формалних и семантичких модела релативних клауза у новинској вести и новинском извештају синтаксички критеријум је надређени критеријум анализе, а семантички критеријум је релевантан за тумачење сврхе употребе овог језичког средства у датом корпусу.

Рад представља допринос новинској стилистици, али и *лингвистици медија*, која се развија у данашње време (Голубовић 2009: 141). Медијска компетенција се може посматрати као еквивалент језичке компетенције, јер је за складно обликовање медијске поруке важно савладавање језичких законитости, како би се језичке законитости могле сврсисходно применити у обликовању новинских форми (Јовановић 2017: 138).

Анализа је проведена на конкретном језичком материјалу ексцерпираним из штампаних и електронских издања српских новина⁴, у временском узорку штампе која је излазила на територији Србије током једне деценије. Као примарне методе коришћене су функционално-стилистичка и лингвостилистичка метода, а додатно је коришћена и компаративно-стилистичка метода.

Карактеристике релативне реченице каква се најчешће среће у многим језицима даје С. Кордић (Кордић 1995: 20–21). Релативне клаузе су проучаване из угла дијакхронијске лингвистике у англистичкој литератури, при чему је истакнут утицај језичких контаката на измене у типологији релативних клауза (Хендери 2012: 199–207). Разграничењем релативних клауза у односу на друге клаузе бави се М. Ковачевић у низу радова (Ковачевић 1987, 1988, 1997, 1998). Посебни типови релативних клауза предмет су бројних радова у србистици (Симић 1967, Арсенијевић 2016), а проучен је и систем релативизатора у српском језику (Павловић 2012). Употребом адјективних релативних клауза на

4 Однос електронског издања према штампаном издању може се показати на примеру листа *Полишика*. Електронско издање *Полишике* садржи искључиво рубрике штампаног издања, али не потпуне, јер уредници врше селекцију из штампаног издања (Јовановић 2017: 141).

жанровски и функционалностилски разнородном материјалу бавила се Т. Русимовић у низу радова (Русимовић 2009, 2013, 2015, 2016, 2017). У оквиру функционалне стилистике, проучавана је употреба релативних клауза у књижевноуметничком функционалном стилу (Ђуровић 1985, Алановић 2013, Цолић 2016), док употреби релативних клауза у публицистичком функционалном стилу српског језика није посвећена посебна пажња.

2. РЕЛАТИВНЕ КЛАУЗЕ У НОВИНСКОЈ ВЕСТИ И НОВИНСКОМ ИЗВЕШТАЈУ

Према резултатима ширег истраживања проведеног на корпусу новинских вести и новинских извештаја⁵, зависносложене реченице са релативним клаузама издвајају се својом фреквентношћу у тексту новинске вести и новинског извештаја. Фреквенција употребе релативне клаузе у тексту новинске вести и новинског извештаја сигнализира нам важност лингвистичке категорије *одређености*⁶ за информативне новинске текстове. Према критеријуму *одређености/неодређености* антецедента релативне клаузе се деле на *ресџриктивне* и *нересџриктивне*. Стевановић користи термине *атрибутивски* и *апозицијски карактер релативних клауза*, јер атрибутске клаузе одређују раније неодређене појмове, као и атрибути, док апозицијске клаузе одређују већ одређене појмове, као и апозиције (Стевановић 1991: 152). У нашем корпусу се фреквентношћу употребе издвајају *нерашчлањене*⁷ релативне клаузе, које се односе на члана надређене клаузе.

У корпусу који смо анализирали заступљене су релативне клаузе са релативизаторима *који*, *што* и *где*. Релативизатор *који* је чешћи у употреби и има већи распон антецедената (Мачек 1970: 112), а уједно има и најширу тематику (Кордић 1995: 54), па ће анализа релативних клауза са релативизатором *који* бити разрађенија, јер у се у оквиру овог модела издвајају два подмодела, на основу критеријума *јединствености/нејединствености* референта.

2.1. РЕЛАТИВНЕ КЛАУЗЕ СА РЕЛАТИВИЗАТОРОМ КОЈИ У НОВИНСКОЈ ВЕСТИ И НОВИНСКОМ ИЗВЕШТАЈУ

Најфреквентнији тип релативне реченице је атрибутска реченица (Кордић 1995: 54), и то са релативизатором *који* (Кордић 1995: 34–37, Ковачевић 1998: 224), па је фреквентна употреба овог типа реченица

5 Проведена анализа део је ширег истраживања у оквиру докторске дисертације *Језичко-стилистичке карактеристике новинске вестии и новинског извештаја*, под менторством проф. др Милоша Ковачевића, одбрањене на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу.

6 О начинима и језичким средствима изражавања одређености види Силић 2000, Карлић 2017.

7 О опозицији *рашчлањености/нерашчлањености* релативних клауза види Ковачевић 1998: 223.

очекивана и у новинским вестима и новинским извештајима. Релативне атрибушке клаузе са релативизатором *који* ексцерпирани из новинске грађе класификовали смо „на основу појма означеног антецедентом на релативне клаузе са нејединственим и јединственим референтом” (Спасић 2016: 207).

2.1.1. РЕЛАТИВНЕ КЛАУЗЕ СА РЕЛАТИВИЗАТОРОМ КОЈИ И НЕЈЕДИНСТВЕНИМ РЕФЕРЕНТОМ У НОВИНСКОЈ ВЕСТИ И НОВИНСКОМ ИЗВЕШТАЈУ

Релативне клаузе уведене у структуру надређене клаузе релативизатором *који* са нејединственим референтом у новинским вестима и новинским извештајима имају апелатив, односно заједничку именицу у антецеденту, а шире истраживање показује да су подједнако фреквентне и рестриктивне и нерестриктивне клаузе релативне клаузе (Спасић 2016: 207), што је одлика публицистичког стила у целини (Кордић 1995: 283). Рестриктивне клаузе са релативизатором *који* су атрибушког карактера и њиховим изостављањем зависносно сложена реченица постаје информативно непотпуна:

Прошлогодишњи финалисти Западне конференције НБА, Голден Стејт (шампион) и Хјустон, вођени с клупе са некадашњим бековима (Стив Кер и Мајк Дантони), поставили су стандард *који многи покушавају да праше*, а то је игра на осам метара од коша (линија за три поена је на 7,24м), са ослањањем на „корак уназад-шут” (step back). (Политика, 18. 1. 2019, 17); Екваторијална Гвинеја као председавајућа Савета безбедности Уједињених нација ставила је Косово на дневни ред седнице *која би требало да се одржи 7. фебруара*, изјавио је данас шеф српске дипломатије Ивица Дачић. (Блиц, 21. 1. 2019, 3).

Нерестриктивне клаузе са релативизатором *који* и апелативом у антецеденту су апозитивног карактера и њима се исказује додатна информација, без које би надређена клауза била могућа, али би била мање информативна:

Биле су присутне и жене, *којима је прошле године први пут дозвољено да присуствују фудбалским утакмицама*. (Политика, 18. 1. 2019, 16); Ово је огромна част, захвалио бих се народу Србије, *који је подржавао пољопривреду на лаким, већ озбиљних и одговорних корака*. (Ало, 18. 1. 2019, 3).

У свим наведеним примерима антецедент и релативизатор *који* су у контактном положају, као што се по правилу јављају и у свим савременим индоевропским језицима (Кордић 1995: 40), док дистактни положај антецедента и релативизатора у новинским вестима и новинским извештајима налазимо изузетно ретко и то као пример негативног ефекта екстрапозиције. Нерестриктивна релативна клауза са неодређеном заменицом у антецеденту употребљена у новинском из-

вештају тако да се антецедент и релативна клауза нађу у дистактном положају и то уметањем реченичне структуре, чиме се отежава разумевање смисла поруке:

Она је казала да постоје неки, међу које је сврстала министра Илића, *који мисле да ће Косово и Метохију одбраниши шако што ће Србију изоловаши од Европе*. (Политика, 8.3.2008, 5).

2.1.2. РЕЛАТИВНЕ КЛАУЗЕ СА РЕЛАТИВИЗАТОРОМ КОЈИ И ЈЕДИНСТВЕНИМ РЕФЕРЕНТОМ У НОВИНСКОЈ ВЕСТИ И НОВИНСКОМ ИЗВЕШТАЈУ

Релативне клаузе уведене у структуру надређене клаузе релативизатором *који* са јединственим референтом у нашем корпусу имају антропоним или ергоним у антецеденту.

Именски изрази који садрже антропоним сматрају се непосредно референцијално одређеним именским изразима (Пипер и др. 2005: 51). Становиште да су релативне „клаузе са властитом именицом у антецеденту увек нерестриктивне клаузе” заступа читав низ аутора (види преглед теорија у Кордић 1995: 64), али у неким случајевима, ређим у употреби и сасвим специфичним, атрибутске клаузе са властитом именицом у антецеденту могу бити и рестриктивне клаузе (Русимовић 2013: 199–203). Релативне клаузе са властитом именицом у антецеденту су чешће нерестриктивне и зато је и у нашем корпусу очекивана употреба нерестриктивних клауза са властитом именицом у антецеденту, јер употреба језичких средстава чије тумачење захтева већу мисаону ангажованост реципијента није одлика публицистичког стила, а нарочито не погодује језику и стилу информативних текстова.

Нерестриктивне клаузе са антропонимом у антецеденту јављају се у новинским вестима и новинским извештајима објављеним у српској дневној штампи са релативизатором *који* и са релативизатором *чији*, а наше истраживање показује да су заступљеније клаузе са релативизатором *који* (Спасић 2016: 208):

Причао је Караџић и са министарком спорта и омладине Снежаном Марковић-Самарџић, *која је шакође била уз „орлове” у Алжиру*. (Вечерње новости, 4. 3. 2010, 20); За разлику од Љиљане, *која се никада није удавала*, Бранкица, *која је била разведена*, у последње време је била у вези са извесним мушкарцем, али јој је, међутим, старија сестра ту везу забрањивала. (Ало, 25. 10. 2013, 7); На трансферу је инсистирао менаџер Челсија Маурицио Сари, *који је успешно сарађивао са Иванином у Наполију*, али и сам играч јер му се не остаје више у Милану. (Политика, 18. 1. 2019, 17).

Нерестриктивне релативне клаузе са ергонимом у антецеденту и релативизатором *чији* одлика су новинског извештаја, јер се њиховом употребом исказују додатне информације приликом извештавања о раду институција и организација:

Он је потврдио да је у међувремену, у септембру прошле године, краљевачка скупштина усвојила недостајућу одлуку и у току је формирање посебне комисије, састављене од представника болнице, локалне самоуправе и ЈКП „Чистоћа”, *чија ће надлежност бити сахрањивање мртворођених беба*. (Вечерње новости, 18. 1. 2019, 8); Краснићи је, како сазнајемо, саслушан као припадник 121. бригаде ОВК, *чији је вођа био Фаџмир Љимај*. (Политика, 21. 1. 2019, 9).

Нерестриктивне релативне клаузе са ергонимом у антецеденту и релативизатором *који* нису честе у новинским извештајима

„Динар ће у понедељак, 8. марта, наставити да слаби према еврџ и то за три паре или 0,03 одсто и достићи нови историјски минимум од увођења евра 2002. године, тако да ће званична средња вредност српске валуте бити 99,7354 динара за еврџ, објавила је НБС, *која је данас инштервенисала са 15 милиона евра на девизном тржишћу*.” (Блиц, 5. 3. 2010, 6, према Спасић 2016: 209).

Координиране атрибутске клаузе у оквиру именичке синтагме налазимо само у тексту новинског извештаја, јер се приликом извештавања износе детаљи догађаја уз поштовање принципа језичке економије (Спасић 2016: 210):

„Тако се на власничкој листи јасно може видети да Фонд има удео у чак 26 објеката *који су били на прогаји*, а *чијом би приватизацијом Фонд могао да заради и до 500 милиона евра!* (Вечерње новости, 4. 3. 2010, рубрика Друштво); Све мајке *које имају вишак млека*, а *које нису јод шераијом и не конзумирају алкохол и цигарете*, могу бити добровољни даваоци.” (Вечерње новости, 4. 3. 2010, рубрика Београд, према Спасић 2016: 210).

2.2. РЕЛАТИВНЕ КЛАУЗЕ СА РЕЛАТИВИЗАТОРОМ *ШТО* У НОВИНСКОЈ ВЕСТИ И НОВИНСКОМ ИЗВЕШТАЈУ

Релативизатор *што* је знатно ређи од релативизатора *који* у нашем корпусу, а разлог лежи у познатој чињеници да новинске вести и новински извештаји не могу бити стилски дотерани избегавањем понављања истих лексема, услед брзине која одликује продукцију дневних новина (Кордић 1995: 288).

Најчешћи антецедент испред релативне клаузе уведене релативизатором *што* је показна заменица *оно* (Кордић 1995: 147), па је и у нашем корпусу очекивана оваква дистрибуција. За нашу анализу је значајна чињеница да релативне клаузе с релативизатором *што* испред кога стоји антецедент *оно* јављају се у тексту новинске вести и новинског извештаја у оквиру преношења туђег говора, а знатно су чешће у новинском извештају него у новинској вести управо због чињенице да текст извештаја одликује често преношење туђег говора. Употребу релативних клауза с релативизатором *што* и антецедентом *оно* у новинским вестима илуструју следећи примери:

Оно што је она рекла је, међутим, контрадикторно, појаснила је судија. (Вечерње новости, 21. 12. 2007, 12); – Покушајте да заборавите оно што је било. (Политика, 8. 3. 2008, 25).

За разлику од вести, у извештају је употреба релативне клауза с релативизатором *што* и антецедентом *оно* заступљенија, али готово никада у говору новинара, већ у деловима изјава којима се проширује основна информација, као што показују примери:

И „Франкфуртер алгемајне цајтунг” сматра да је Кремљ искористио наводни случај силовања, а све по систему „**оно што слаби ЕУ, јача Кремљ**”. (Политика, 5. 2. 2016, рубрика Свет); **Оно што је тачно** јесте чињеница да Радна група не само што га није писала већ већи део не зна ни које су измене и допуне закона – каже „Блицов” саговорник. (Блиц, 6. 4. 2011, 7); „Међутим, **оно што је важније**, то је да ли ће СНС успети да очува ту тензију код потенцијалних бирача, присталица и учесника митинга.” (Данас, 14. 4. 2011, 8).

2.3. РЕЛАТИВНЕ КЛАУЗЕ СА РЕЛАТИВИЗАТОРОМ *ГДЕ* У НОВИНСКОЈ ВЕСТИ И НОВИНСКОМ ИЗВЕШТАЈУ

Релативне реченице са релативизатором *где* су ређе у нашем корпусу, јер су ређе и у општој употреби, а најфреквентније су рестриктивне атрибушке реченице са релативизатором *где* и именицом *место* у антецеденту (Спасић 2016: 209), што потврђује и новија грађа:

Министар омладине и спорта Вања Удовичић изјавио је да је предстојећи, седми по реду, Сајам спорта постао нови спортски бренд и **место где играју долазе да уознају шампионе, а странци систем српској спорти**. (Политика, 21. 11. 2018, рубрика Спорт); Универзитет у Солуну саопштио је у петак да су непознати вандалаи срушили споменик у кампусу тог универзитета, који обележава **место где се некада налазило јеврејско гробље**. (Блиц, 29. 1. 2019, рубрика Свет).

Шире истраживање је показало да су рестриктивне атрибушке реченице са везником *где* и антецедентом са значењем просторног ентитета одлика новинске вести и новинског извештаја (Спасић 2016: 209), што потврђују и новији примери:

Остали гости су савладали Л. В. и отели му нож, а лекарска екипа је убрзо стигла на поприште догађаја и повређеног превезла у локалну болницу **где је описан**. (Политика, 21. 1. 2019, 9); Лепше време доноси и лакшу возњу на путевима у Војводини, на ширем подручју Београда у западним и југозападним крајевима Србије **где је проходимост пушева добра, а коловози само мокри**. (Вечерње новости, 30. 1. 2019, рубрика Друштво).

Нерестриктивне релативне „клаузе реализују се у нашем корпусу са прилошким релативизатором *где*” и топонимом или ергонимом

у антецеденту, као клаузе *парентетичкој шииа*⁸. Нерестриктивним релативним клаузама парентетичког типа се износи додатна, споредна информација и могуће их је изоставити, „а да се не угрози информативност надређене клаузе” (Русимовић 2013: 196), као што показују примери из вести и извештаја:

У међувремену је из Лондона, *где се наводно налази Кнежевић*, процурила вест да он уз већ објављени снимак поседује још преко две хиљаде сати видео и аудио материјала са људима из врха црногорског режима! (Вечерње новости, 18. 1. 2019); Ковачевић је током обиласка Лучке капетаније Београд, *где се ујознао са шренушним сшањем на рекама*, условима пловидбе и начином функционисања контроле безбедности пловидбе, река и да инвестициони циклус обухвата све аспекте односно улагање у луке, уређење пловних путева, развијање телематике за безбедност реченог саобраћаја... (Блиц, 29. 1. 2019, рубрика Бизнис).

Релативне адвербијалне клаузе нису честе увестима и извештајима у српској дневној штампи (Спасић 2016: 210) и нису одлика ауторског говора, већ се јављају при преношењу изјава:

Поводом информација које су се појавиле почетком године да би могао поново да заигра за Работнички, Антић је рекао да су му људи чије мишљење много цени рекли да играчка прича треба да се заврши **тамо где је зайочеша**. (Вечерње новости, 28. 1. 2019, рубрика Спорт).

3. ЗАКЉУЧАК

Најучесталији типови релативних клауза издвојени у синтаксичкој литератури уједно су и најзаступљенији типови релативне клаузе у новинској вести и новинском извештају. Одступање од типичне структуре, избора релативизатора и начина увођења релативне клаузе је веома ретко у новинској вести и новинском извештају, јер доводи до замагљивања значења, отежава рецепцију и уноси нејасноћу. Најтипичнија језичка средства захтевају минимум напора при дешифровању значења новинског текста, нарочито када је реч о сложеним језичким феноменима какви су одређеност и рестриктивност.

Релативна реченица у новинском извештају је најчешће уведена релативизатором *који*, а подједнако су заступљене рестриктивне и нерестриктивне клаузе, што је одлика публицистичког стила у целини. Антецедент релативне реченице с релативизатором *који* је најчешће именица, која може бити властита или заједничка. Релативне клаузе у текст новинске вести и новинског извештаја често улазе и преношењем туђег говора, нарочито преношењем изјава политичара, у којима се често нешто прецизно одређује и појашњава. Антецедент и релативизатор су у нашем

8 За термин *парентетички* види Лехман 1984: 272–273.

корпусу готово увек у контактном положају, јер дистактни положај антецедента и релативизатора отежава тумачење смисла реченице.

Релативизатор *што* је знатно ређи од релативизатора *који* у нашем корпусу, зато што се текстови новинске вести и новински извештаји пишу у журби да јавност што пре сазна новости, па новинар нема времена да стилски дотера текст и избегне понављање речи *који* кроз читав текст. Нерестриктивне релативне клаузе реализују се у нашем корпусу са прилошким релативизатором *где* и топонимом у антецеденту, са сврхом изношења додатне информације која се односи на просторни ентитет. Координиране атрибутске клаузе употребљене у оквиру именичке синтагме карактеристика су новинског извештаја, јер се у извештајима износе комплексне информације, док се у вести износе само најважније информације.

Из свега наведеног следи да релативне клаузе представљају важно синтаксичко средство у недвосмисленом изношењу информација у тексту новинске вести и новинског извештаја. Рестриктивне релативне клаузе употребљене у оквиру зависносложене реченице новинске вести и новинског извештаја сужавају референтни опсег и тако омогућавају комуникатору да прецизно идентификује ентитет о коме извештава. Нерестриктивне релативне клаузе у новинској вестии и новинском извештају износе додатну информацију и проширују информативност субординиране клаузе.

Извори

Ало!, Београд: Ало новине.

Блиц, Београд: Blic Press.

Вечерње новости, Београд: Борба.

Данас, Београд: Дан Граф.

Курир, Београд: НИП Вести дана.

Политика, Београд: Политика.

Прес, Београд: NPC International.

www.alo.rs

www.blic.rs

www.danas.rs

www.kurir-info.rs

www.novosti.rs

www.politika.rs

www.pressonline

Литература

Алановић 2013: Миљивој Алановић, Односне реченице у роману На Дрини ћуприја, у: *Andrićeva Čuprija*, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität; Banja Luka: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske; Beograd: Beogradska knjiga, Svet knjige, 653–675.

Арсенијевић 2016: Бобан Арсенијевић, Три општа типа адноминалних зависних клауза, у: *Jezik, književnost, značenje, Jezička istraživanja : zbornik radova*, Niš : Filozofski fakultet, 409–418.

Волни-Зможињски, Козил 2013: Wolny-Zmorzyński, Kazimierz; Koziel, Andrzej, Journalistic Genology, *Studia Medioznawcze Media Studies*, Warszawa: Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego, Vol. 54, 1–16.

Голубовић 2008: Биљана Голубовић, Употреба нестандартне лексике у светлу савремених друштвених кретања на примеру новинског стила српске штампе, у: *Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са научној скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 31. октобра и 1. новембра 2008, Српски језик у употреби*, књ. 1, 141–160.

Де Мело 2016: José Marques de Melo, Francisco de Assis, Gêneros e formatos jornalísticos: um modelo classificatório / Journalistic genres and formats: a classification model / Géneros y formatos periodísticos: un modelo de clasificación, *Intercom: Revista Brasileira De Ciências Da Comunicação*, Sao Paulo: Sociedade Brasileira de Estudos Interdisciplinares da Comunicação (INTERCOM), no. 1 (2016): 39–54. SciELO, EBSCOhost, <http://www.scielo.br/pdf/interc/v39n1/en_1809-5844-interc-39-1-0039.pdf>. 24.9.2016.

Ђуровић 1985: Радосав Ђуровић, Односне реченице према месним и временским у приповеткама Ива Андрића, у: *Оледи и искуства*, бр. 2, Титово Ужице: Међуопштински завод за унапређивање васпитања и образовања; Београд: Просветни преглед, 102–111.

Јовановић 2017: Ивана Јовановић, О култури језичког општења у српским медијима : (на примеру анализе интернетског издања вести), *Липар : лист за књижевност, уметност и културу*, 18, бр. 62, Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу, 135–150.

Карлић 2017: Вирна Карлић, (Не)одређеност: средства и начини изражавања у хрватском и српском књижевном језику, Загреб: ФФ пресс.

Ковачевић 1987: Милош Ковачевић, „О српскохрватским сложеним реченицама с посесивном атрибутском зависном клаузом”, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 30, 1, 153–159.

Ковачевић 1988: Милош Ковачевић, „О сложеној реченици с узрочном релативном клаузом”, *Јужнословенски филолог*, 44, Београд: Институт за српски језик САНУ, 45–57.

Ковачевић 1997: Милош Ковачевић, Паратаксичке и хипотаксичке односне реченице, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 40, 1, Нови Сад: Матица српска, 49–61.

Ковачевић 1998: Милош Ковачевић, *Синтакса сложене реченице у српском језику*, Београд: Рашка школа; Србије: Српско просвјетно и културно друштво Просвјета.

Кордић 1995: Сњежана Кордић, *Релативна реченица*, Загреб: Матица хрватска.

Лехман 1984: Christian Lehmann, *Der Relativsatz: Typologie seiner Strukturen; Theorie seiner Funktionen; Kompendium seiner Grammatik*, Tübingen, G. Narr (LUS, 3).

Мачек 1970: Дора Мачек, Relative pronouns in English and Serbo-Croatian, у: (ur. R. Filipović) *YSCERP, Reports 3*, Zagreb, 105–128.

Павловић 2012: Слободан Павловић, Систем релативизатора у српском језику, *Зборник Мајнице српске за славистику*, Нови Сад: Матица српска, бр. 82, 71–86.

Пипер и др. 2005: Предраг Пипер, Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето Танасић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић, *Синџакса савременога српског језика: његова реченица*, Београд, Нови Сад: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига, Матица српска.

Рајнвајн 1988: Љубомир Рајнвајн, *Стиваралаштво новинара*, Београд: Научна књига.

Русимовић 2009: Тања Русимовић, Адјективне реченице с релативизатором „који” и показним детерминатором у антецеденту, у: *Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу*, књ. 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 95–103.

Русимовић 2012: Тања Русимовић, Адјективне реченице с релативизатором „који” и неодређеним детерминатором у антецеденту, у: *Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са VI међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, (28–29. X 2011)*, књ. 1, *Структурне карактеристике српског језика*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 151–158.

Русимовић 2013: Тања Русимовић, Рестриктивност адјективних клауза са властитом именицом у антецеденту, у: *Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са VII међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, (26–27. X 2012)*. Књ. 1, *Традиција и иновације у савременом српском језику*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 195–205.

Русимовић 2015: Тања Русимовић, Катафоричко упућивање квантификатора у антецеденту адјективне релативне клаузе, у: *Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са IX међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (24–25. X 2014)*, књ. 1, *Српски језик – од Вука до данас*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 267–275.

Русимовић 2016: Тања Русимовић, Значења адјективних клауза са личном заменицом у антецеденту, у: *Језик, књижевност, значење, Језичка истраживања : зборник радова*, Ниш : Филозофски факултет, 419–430.

Русимовић 2016: Тања Русимовић, Стилистичка (не)маркираност формалног антецедента супстантивне релативне клаузе са релативизатором ко, у: *Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са X међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (23–25. X 2015)*, књ. 1, *Језик, књижевност, уметност*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 91–104.

Русимовић 2017: Тања Русимовић, Форичност општих и одричних заменица у антецеденту релативне адјективне клаузе, *Наш језик*, књ. 48, св. 1/2, 59–72.

Силић 2000: Јосип Силић, Категорија неодређености/одређености и начини њезина изражавања, *Ријечки филолошки дани, Зборник радова*, 3, Ријека, 401–407.

Симић 1967: Радоје Симић, Значај временских односних реченица за испитивање функција глаголских облика, *Анали Филолошког факултета*, књ. 7, 163–166.

Спасић 2016: Јелена Спасић, *Језичко-стилске карактеристике новинске вести и новинског извештаја*, Крагујевац: [Ј. Спасић].

Спасић 2017: Јелена Спасић, Диференцијалне језичко-стилске карактеристике новинског извештаја, *Српски језик : студије српске и словенске*, бр. 22, 609–628.

Стевановић 1991: Михајло Стевановић, *Савремени српскохрватски језик*, књ. 2: *Синџакса*, Београд: Научна књига.

Hendery 2012: Rachel Hendery, *Relative Clauses in Time and Space : A Case Study in the Methods of Diachronic Typology*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Цолић 2016: Александра Цолић, Односна реченица у Роману о Троји, *Прилози истраживању језика*, 47, Нови Сад: Катедра за јужнословенске језике, 33–54.

Jelena Lj. Spasić / RELATIVE CLAUSES IN NEWSPAPER NEWS AND NEWS REPORTS

Summary / The study aims to determine the role of relative clauses in the informational structure of superordinate clauses in newspaper news and news reports. The analysis has been conducted on concrete linguistic excerpts from Serbian newspapers published throughout Serbia. The approach of the research is qualitative-stylistic, while the primary methods used in the study are functional-stylistic and linguistic-stylistic ones. We focus on the types of relative pronouns and antecedents which are common in the texts of newspaper news and news reports. As news reports provide additional information regarding the basic facts, usually in the form of reported speech, some types of relative clauses are found more often in news reports than in newspaper news.

Key words: stylistics, journalistic functional style, relative clause, news, news report

Примљен: 11. септембра 2018.

Прихваћен за штампу септембра 2018.